

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/1/2023
Identifikačné číslo spisu:	8418200314
Dátum vydania rozhodnutia:	14.12.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8418200314.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti Prima banka Slovensko, a.s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, proti žalovanému K. F., narodenému XX. H. XXXX, P. X, o zaplatenie 5 083,79 eura s príslušenstvom, vedenom na bývalom Okresnom súde Kežmarok pod sp. zn. 5Csp/7/2018, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 26. augusta 2021 sp. zn. 20CoCsp/10/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 26. augusta 2021 sp. zn. 20CoCsp/10/2020 v časti, ktorou potvrdil zamietajúci výrok súdu prvej inštancie týkajúci sa zmluvného úroku vo výške 7,9 % ročne zo sumy 5.083,79 € od 28.12.2017 do 22.7.2024, a v časti trov konania zrušuje a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom sp. zn. 5Csp/7/2018-84 zo dňa 20. septembra 2019, rozhodol tak, že:

„I. Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 5.083,79 eur, úroky vo výške 137,80 eur, úroky z omeškania vo výške 2,21 eur, poplatky za poistenie vo výške 3,96 eur a úrok z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 5.083,79 eur od 07.01.2018 do zaplatenia, a to v mesačných splátkach po 100,- eur, pričom prvá splátka sa stane splatnou 15. deň mesiaca nasledujúceho po právoplatnosti rozsudku a ďalšie splátky vždy do 15. dňa toho ktorého nasledujúceho mesiaca až do úplného vyrovnania s tým, že omeškanie s plnením čo i len jednej splátky má za následok splatnosť celého plnenia.

II. V prevyšujúcej časti žalobu zamietla.

III. Žalobca má nárok na náhradu trov konania proti žalovanému v rozsahu 77,60 % o výške, ktorých rozhodne súd po právoplatnosti rozhodnutia samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník.“

1.1. V odôvodnení uviedol, že dňa 17. júna 2016 uzavrel žalobca so žalovaným zmluvu o úvere č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX, na základe ktorej mu poskytol peňažné prostriedky vo výške 5 700 eur pri fixnej úrokovej sadzbe 7,9 % p.a., na obdobie 8 rokov, s konečnou splatnosťou úveru do 22. júla 2024 (96 mesačných splátok po 80,68 eura + poistenie). Žalovaný zaplatil do septembra 2017, sumu 1 162,60 eura, z toho na istinu úveru 616,21 eura. Žalobca listom zo dňa 27. decembra 2017 (doručeným

žalovanému poštou dňa 2. januára 2018) oznámil predčasné zosplatnenie úveru (§ 53 ods. 9, § 565 OZ) a vyzval žalovaného na predčasné splatenie zostatku úveru do 6. januára 2018. Vzhľadom na skutočnosť, že vyššie uvedené okolnosti neboli medzi stranami sporné, vyhovel Okresný súd Kežmarok žalobe v časti istiny 5 083,79 eura (5700 - uhradených 616,21), zmluvného úroku do predčasného zosplatnenia úveru (137,80 eura), zákonného úroku z omeškania až do predčasného zosplatnenia úveru (2,21 eura), poplatku za poistenie (3,96 eura) a zákonného úroku z omeškania vo výške 5 % p.a. zo sumy 5 083,79 eura od 7. januára 2018 do zaplattenia a rozhodol, že žalovaný je pod hrozbou straty výhody splátok oprávnený splácať prisúdenú pohľadávku v mesačných splátkach po 100 eur, splatných vždy 15. dňa kalendárneho mesiaca, počnúc kalendárnym mesiacom nasledujúcim po právoplatnosti rozsudku.

1.2. Žalobu zamietol vo zvyšku príslušenstva, týkajúceho sa žalobcom požadovaného 7,90 % ročného úroku za úver za dobu po vyhlásení mimoriadnej splatnosti úveru, teda od 28. decembra 2017 do zaplattenia zo sumy 5 083,79 eura, (z dôvodu, že zmluvné úroky z poskytnutých prostriedkov patria veriteľovi len do splatnosti dlhu, resp. splátok); 5 % ročného úroku z omeškania z nezaplattennej istiny úveru vo výške 5 083,79 eura od 28. decembra 2017 do 6. januára 2018 (z dôvodu, že do omeškania sa žalovaný dostal až 7. januára 2018); uplatnených úrokov z omeškania z nezaplattených úrokov vo výške 137,80 eura (z dôvodu, že oneskoreným zaplattením úrokov nevzniká právo na ďalšie úroky z omeškania).

1.3. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP.

2. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie iba žalobca, a to v časti zamietavého výroku a výroku o povolení plnenia v splátkach. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 26. augusta 2021 sp. zn. 20CoCsp/10/2020 v napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a zároveň zrušil závislý výrok o nároku na náhradu trov konania ako nepreskúmateľný.

2.1. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dokazovanie v potrebnom rozsahu, na základe ktorého správne zistil skutkový stav a vo veci aj správne rozhodol. Skutkové zistenia súdu prvej inštancie zodpovedali vykonanému dokazovaniu a odôvodnenie rozhodnutia má podklad v zistení skutkového stavu. Na týchto správnych skutkových zisteniach súdu prvej inštancie sa nič nezmenilo ani v štádiu odvolacieho konania.

2.2. Za správny považoval rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým povolil žalovanému splácať dlžnú sumu v 100 eur mesačných splátkach, pretože ide o primeranú výšku splátky k výške dlhu a všetkým okolnostiam sporu a zároveň rešpektujúc požiadavku spravodlivej ochrany práv tak na strane žalobcu, ktorý ako veľká banka nebude tým neprimerane zasiahnutý vo svojich pomeroch a právach, ako i žalovaného a tiež požiadavku zohľadniť sociálne postavenie strán sporu.

2.3. Odvolací súd dôvodil, že v danej veci Súdny dvor rozsudkom z 10. júna 2021 vo veci C-192/20, rozhodol tak, že „S výhradou overení, ktoré prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu, sa má smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vykladať v tom zmysle, že nie je uplatniteľná na vnútroštátne ustanovenia, podľa ktorých spotrebiteľ, ktorý uzavrel s predajcom alebo dodávateľom zmluvu o úvere, nemôže byť povinný na základe ustanovení tejto zmluvy v prípade predčasného zosplatnenia úveru platiť predajcovi alebo dodávateľovi bežné úroky za obdobie od rozhodnutia o tomto zosplatnení až do skutočného splatenia požičanej sumy, pokiaľ zaplattenie úrokov z omeškania a iných zmluvných pokút splatných podľa uvedenej zmluvy umožňuje kompenzáciu skutočnej škody, ktorú predajca alebo dodávateľ utrpel.“ Odvolací súd so zreteľom na výsledky prejudiciálneho konania s poukazom na ust. § 393 ods. 3 CSP sa odklonil od rozhodnutia č. 4 uverejneného v Zbierke stanovísk a rozhodnutí NS SR č. 1/2021, ktoré nezohľadňovalo výsledok prejudiciálneho konania v tejto veci a vyslovil, že pokiaľ právna úprava v ustanovení § 519 Občianskeho zákonníka umožňuje veriteľovi požadovať náhradu škody, tak v zásade po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľ nemá právo na dohodnutý úrok z istiny. Zdôraznil, že veriteľ má podľa slovenského práva proti dlžníkovi (vrátane dlžníkov spotrebiteľov) právo na úroky z omeškania, ktorých výšku stanovuje vláda svojim nariadením podľa stavu ekonomiky. Ak však veriteľovi vznikla škoda, ktorá je vyššia ako úroky z omeškania, veriteľ má právo aj na náhradu škody. Ak vznikla veriteľovi škoda, veriteľove právo na náhradu škody zákon neobmedzuje. Zákonná úprava teda priznáva veriteľom úplné odškodnenie za ujmu, ktorá im vznikla tým, že spotrebiteľ porušil zmluvu. Práva veriteľa na úroky z omeškania veriteľovi patria zo zákona, a teda aj v prípade, ak by neboli

dohodnuté. Zákon teda garantuje pri omeškaní spotrebiteľa veriteľovi úplnú náhradu škody, no súčasne v spotrebiteľských veciach zakazuje zmluvou zhoršenie právneho postavenia spotrebiteľov. Zákon zakazuje, aby sa zmluvou zhoršilo postavenie spotrebiteľa oproti právnemu stavu podľa Občianskeho zákonníka (§ 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Navyše rozsudkom Súdneho dvora EÚ v tejto veci (C-192/20) boli vyvrátené aj argumenty banky o výklade rozsudku Súdneho dvora EÚ v spojených veciach C-96/16 a C-94/17 (že úroky patria až do vrátenia peňazí) v jej prospech.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu v časti potvrdzujúceho výroku (označeného ako I. výrok odvolacieho rozsudku), ktorým bol potvrdený II. výrok rozsudku súdu prvej inštancie o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti ohľadom zmluvného úroku 7,9 % ročne zo sumy 5.083,79 € od 28.12.2017 do 22.7.2024 a v časti zrušujúceho výroku o trovách konania podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie argumentujúc tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP]. Dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení dlhu úkonom veriteľa, vo vzťahu ktorej existuje ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, reprezentovaná judikátom publikovaným v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR pod R 5/2021 (uznesenie NS SR zo dňa 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020), ktorého právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“

Namietala, že výrok rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-192/20 odvolací súd nesprávne vyložil. Mala za to za žiadnych okolností nemožno dospieť k záveru, že z rozsudku o prejudiciálnej otázke vyplýva zákaz kumulácie úrokov a úrokov z omeškania po predčasnej splatnosti úveru, alebo rozpor takéhoto pravidla s právom Európskej únie. Vzhľadom na odklon od ustálenej rozhodovacej praxe navrhla rozsudok odvolacieho súdu zmeniť a priznať zmluvný úrok vo výške 7,9 % ročne zo sumy 5 083,79 eura od 28. decembra 2017 do 22. júla 2024, teda do pôvodne dojednanej splatnosti úveru.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu písomne nevyjadril.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. V zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

7. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje za nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

8. V prejednávanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

9. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ

nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

10. Predmetnú právnu otázku (bod 7.) dovolací súd riešil rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu určené na zverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (je uverejnené pod č. 5 v zbierke č. 1 ročník 2021). Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“ Na uvedené rozhodnutie nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/94/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/35/2020, 4Cdo/66/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020, v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

11. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou, dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravidla vyššie ako úroky z omeškania.

11.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa; podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná. Veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena. Záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednania, t. j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

11.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojedanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

11.3. Túto vedomosť však dlžník-spotrebiteľ nemá v prípade dojednania, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník-spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

11.4. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

12. Dovolací súd vyslovuje názor, že riešenie otázky kumulácie úrokov z úveru a úrokov z omeškania, ktoré poskytol judikát R 5/2021, je použiteľné aj po rozhodnutí Súdneho dvora EÚ vo veci C-192/20. Súdny dvor prioritne reagoval na iné rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, a to uznesenie z 30. júla 2019

vo veci sp. zn. 6Cdo/113/2018, poukázal na nesprávne použitie judikatúry Súdneho dvora (rozsudok Súdneho dvora zo 7. augusta 2018 v spojených veciach C-95/16 a C-94/17, Banco Santander a Escobedo Cortés) ako to vyplýva z bodu 41, v ktorom uviedol, že „Z rozsudku Banco Santander a Escobedo Cortés nevyplýva, na rozdiel od toho, čo zrejme naznačuje Prima banka Slovensko, že ustanovenia smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá neumožňuje predajcovi alebo dodávateľovi, ktorý uzavrel zmluvu o úvere so spotrebiteľom, požadovať v prípade predčasného zosplatnenia tohto úveru a na základe ustanovení tejto zmluvy, aby boli okrem úrokov z omeškania zaplatené aj bežné úroky z úveru za obdobie od rozhodnutia o tomto zosplatnení až do úplného splatenia požičanej sumy.“ Z rozhodnutia Súdneho dvora ďalej vyplýva, že pokiaľ ide o otázku prípustnosti kumulácie úrokov z úveru a úrokov z omeškania po predčasnom zosplatnení úveru, ustanovenia smernice 93/13 nebránia tomu, aby v prípade predčasného zosplatnenia úveru boli okrem úrokov z omeškania požadované aj úroky z úveru až do úplného splatenia poskytnutého úveru. Súdny dvor vo svojom rozhodnutí konštatoval, že riešenie kumulácie úrokov z úveru a úrokov z omeškania je ponechané na vnútroštátnu právnu úpravu. To potom znamená, ako zdôrazňuje Súdny dvor, že smernica 93/13 sa nevzťahuje na ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré platia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu, a na ustanovenia, ktoré sa uplatnia automaticky, teda vtedy, ak medzi stranami nedošlo k inej dohode. V danom prípade, v zmysle prejudiciálnej otázky, ide konkrétne o ustanovenie § 54 ods. 1 v spojení s § 517 ods. 2 a § 519 Občianskeho zákonníka a ich výklad (por. Ovečková, O.: Úroky z úveru - riešené a otvorené otázky. Kumulácia úrokov z úveru a úrokov z omeškania (2. časť). Právny obzor č. 6/2021).

12.1. Odvolací súd následne interpretoval, že pokiaľ právna úprava v ustanovení § 519 Občianskeho zákonníka umožňuje veriteľovi požadovať náhradu škody, tak v zásade po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľ nemá právo na dohodnutý úrok z istiny. Dovolací súd takýto výklad považuje za nesprávny, pretože z citovaného ustanovenia nevyplýva. Dovolací súd naďalej trvá na názore vyslovenom v judikovanom rozhodnutí R 5/2021, pretože nemá dôvod sa od neho odchýliť. Dovolací súd vyriešil otázku kumulácie úrokov z úveru a úrokov z omeškania po vyhlásení predčasnej splatnosti úveru aplikujúc vnútroštátne právo, pričom tak konal v zmysle záverov Súdneho dvora.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. O nároku na náhradu trov pôvodného konania a trov dovolacieho konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí vo veci samej (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.